

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN:

HITEL

avagy

A BOLDOGSÁG ALAPJAI

Összeállította:

Buday Miklós

a Széchenyi Alapítvány elnöke

Barabás Miklós: Széchenyi István

Gróf Széchenyi István

1791. szept. 21. – 1860. ápr. 08.

szellemi hagyatéka

TARTALOMJEGYZÉK

RÖVIDEN A SZÉCHENYI-ÉLETMŰRŐL

A Széchenyi-család

Széchenyi István ifjúsága, munkássága, hatása

Széchenyi jellemzése

A Széchenyi-életmű méltatása

RÖVIDEN A HITELRŐL

A reformkor programadó műve

Keletkezésének története

A Hitel átírása mai magyar nyelvre

A Hitel ajánlása, szerkezete, tartalma

Néhány gondolat a Hitelből

ÖSSZEFOGLALÓ

A HITEL idegennyelvű kiadása, az angol kiadás

TÁMOGATÓINK

RÖVIDEN A SZÉCHENYI-ÉLETMŰRŐL

A Széchenyi-család tagjai a XVI–XX. században fontos szerepet játszottak a magyar történelemben. Tagjai között voltak magas rangú egyházi személyek, fontos hivatalokat betöltő tisztségviselők, politikusok, gazdálkodók, diplomaták, híres vadászok, utazók, zeneszerzők. Az ősök a törökök elleni végvári vitézségükért nemesi rangot kaptak, magyar grófi címet 1697-ben nyerték el. Nagy vagyon felett rendelkeztek.

Gróf Széchenyi Ferenc

Széchenyi István édesapja gróf sárvár-felsővidéki Széchenyi Ferenc (Fertőszéplak, 1754. április 28. – Bécs, 1820. december 13.) Somogy vármegye főispánja, királyi főkamarászmester, aranygyapjas lovag, korának kiemelkedő alakja volt. A felvilágosult, a közjóért tevékenykedő politikus főúr magas hivatalokat töltött be az uralkodók mellett. Tudománypártoló munkásságának legnagyobb tette, hogy 1802-ben a magyar nemzetnek adományozta a felbecsülhetetlen értékű könyv-, kép-, térkép-, címer-, pecsét-, oklevél és éremgyűjteményét, amellyel megalapozta a hazai múzeum- és könyvtárkultuszt.

Édesanyja: Festetics Julianna grófnő.

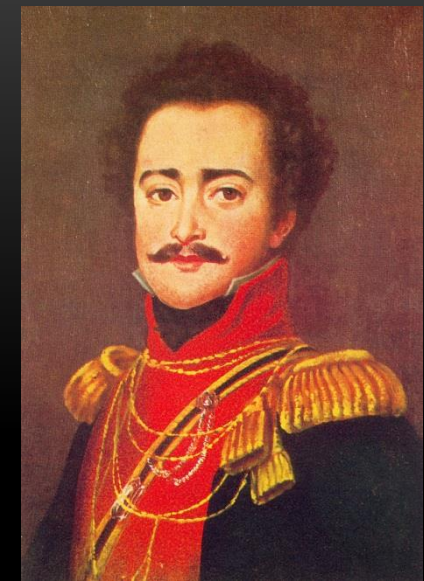
Testvérei: Lajos, 1781., Franciska, 1783., Zsófia, 1788., Pál, 1789.

A Széchenyi-család a nevelőkkel

István 1791. szeptember 21-én Bécsben született a legkisebb gyermekként. Meghalt Döblingben 1860. április 8-án. Széchenyi István a családnevét – eltérően a család többi tagjától – csak egy ékezetes „e” betűvel írta. Így például az édesapja által alapított könyvtárat Országos Széchenyi Könyvtárnak, míg az István által épített – Pestet és Budát – összekötő hidat Széchenyi-lánchídnak nevezik.

Még nem volt 18 éves, amikor csatlakozott a Napóleon ellen fellépő nemesi felkeléshez. Katonaként jól kamatoztatta kiváló stratégiai képességeit. Kiemelkedő egyéni katonai teljesítményekkel jeleskedett 1809-ben a *győri csatában*, és 1813-ban a *lipcsei népek csatájában* is. Katonai pályafutása mégis megrekedt a kapitányi rangon, mert Széchenyi habitusában a felső katonai vezetés kockázatát látott.

1814-től kezdve naplóiban rögzítette tapasztalatait, élményeit.

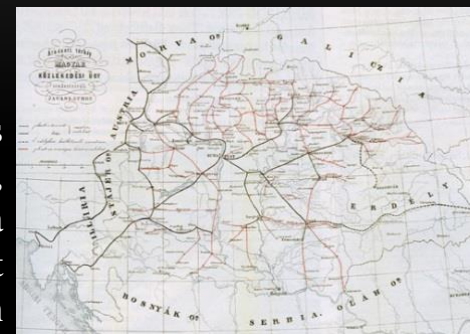
Széchenyi 1815-től járta Európát. Ifjúságát utazások és gyötrő, szenvedélyes szerelmek színesítették. Ifjú korában írói ambíciói is voltak. Gazdag képzeletvilág, romantikus stílus, szellemes gúny jellemzi regénytöredékeit, amelyeket naplójában olvashatunk. Az írás létformája volt. Feljegyzéseket készít, könyveket ír, tapasztalatait, gondolatait hírlapi cikkekben publikálja. Levelezett öt nyelven Európá-szerte a művelt világgal; filozófiai, irodalmi, gazdasági, műszaki, elméleti és gyakorlati kérdéseket részletezve. Korának jelentős gondolkodója volt, de markáns gyakorlati eredményei miatt elsősorban nem haszonelvű filozófusként tekintünk rá. Eszméinek jelentős hatása volt a közéletben.

Széchenyi István ifjúsága, munkássága, hatása

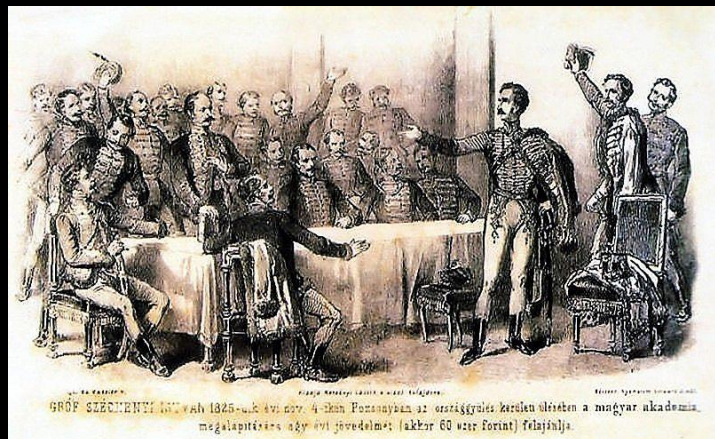
Ősz Ilona: *Teniszező Széchenyi*

Az Atyai intelmek által vezérelve sportember is volt: „Nagyobb gonddal ápdold tested épségét is, hogy az méltó lakása legyen lelkednek, s könnyebben cselekedhesd a jót.” – írta neki az apja. A „testnevelés apostola”-ként; úszott, vívott, lovagolt, lőtt, futott, tornázott, vadászott, vitorlázott, gyalogolt, whistezett (bridzs elődje), teniszezett, kipróbálta a bokszt, korcsolyázott, evezett és sakkozott is. Több sportágnak ő volt a magyarországi megalapítója.

A közlekedési ügy rendezéséről

Széchenyi hatása évszázadokra kiterjed. Például a közlekedési koncepciója ma is meghatározó. Életműve bámulatosan sokszínű: közgazdasági, filozófiai, jogi, műszaki, irodalmi, politikai érdeklődése igen széleskörű. Eredetiben olvasta a klasszikus-, valamint a kor irodalmát, például: Shakespeare, Byron, Schiller, Alfieri, Mme de Staël, valamint szakirodalmát például a modern közgazdasági elméletet: Adam Smith, Benjamin Franklin tevékenységét, filozófiáját. Jeremy Bentham utilitarizmusa is nagy hatással volt rá.

Az akadémia alapítása

Magyarország felemelkedésén munkálkodott azért, hogy a tevékenysége nyomán a követő generációk „az ő vállára állva” messzebbre láthassanak. Az 1825-ös pozsonyi országgyűlésen a Tudós Társaság (Magyar Tudományos Akadémia) alapítására tett felajánlása nagy visszhangot váltott ki, és ismertté tette. (Birtokainak egy évi jövedelmét ajánlotta fel, ha a magyar nyelv művelésére egy intézmény létrejön.) Miután az áhított katonai előléptetés elmaradt, az „örökös kapitány” 1826 áprilisában rendfokozat nélkül kilépett a császári hadseregből, és Magyarország közügyeivel, például a Tudós Társaság beindításával, a lóversenyzés megszervezésével, vagy az angol klubok mintájára kaszinók létrehozásával foglalkozott.

Széchenyi István ifjúsága, munkássága, hatása

Járta a világot és kikérdezte a tudósokat, a szakértőket. Mindenről személyesen akart meggyőződni. Konzultált a mérnökkel, a gépkezelővel, a lótenyésztővel, bolondházi vezetővel, mindenkivel, aki számára figyelemre méltó tevékenységet folytatott. 1815. 12. 13-án Naplójában feljegyzi: *„Angliában mégis csupán három dolog az, amit az embernek véleményem szerint meg kell tanulnia, és a többi mind semmi: az alkotmány, a gépek, és a lótenyésztés.”*

A Széchenyi-lánchíd éjjel

Főleg az angliai élményei ösztönözték arra, hogy hazája elmaradott állapotán segítsen. Sokan anglománnak tartották. Ismerte a honi viszonyokat is és az újítás igényével szívta magába a külföldi haladó példákat. Igénybe vette a korabeli legjobb szakembereket; közöttük volt például William Tierney Clark az angol hídtervező mérnök, Adam Clark a hídépítő, Vásárhelyi Pál a Tisza szabályozó, Beszédes József a vízépítő mérnök, Kovács Lajos a közlekedésmérnök, Fényes Elek statisztikus. Írásaival, javaslataival befolyásolta a közvéleményt és a döntéshozókat. (Sina György bankár, József nádor, Obrenovics szerb fejedelem stb.)

Terjedelmes, áttekinthetetlen nagyságú a Széchenyi-életmű; 26 könyvének, naplóinak, 2500–3000 levelének, 121 újságcikkének, 39 lejegyzett beszédének összes darabszáma több ezerre tehető, de még nagyobb a róla és műveiről szóló publikációk mennyisége. Könyvei, cikkei „hideg kalkulussal” megírt művek – többségét ma megvalósíthatósági tanulmánynak neveznénk –, míg az esti őszinte naplóbejegyzéseket „lélektani mélyfúrások”-at gyakran az önvád, az öngyilkosság gondolata és a betegségtudat teszi nyomasztóvá. E párhuzamosan létező kettősség ritka jó lehetőséget teremt a Széchenyi-kutatóknak. Kiterjedt irodalma van a politikai ellenfelével, Kossuth Lajossal folytatott vitájának is, melyben a két szellemóriás a Haza felemelésének különböző útját tartották hatékony megoldásnak.

Széchenyi – a boldogság forrásaként – az írásaiban gyakran hangsúlyozza az önismeret fontosságát. A Hitelben is többször hivatkozik rá. Szinte parancsként rendeli: **ismerd meg magad!**

Széchenyi rávilágít arra is, hogy a legapróbb dolgokban is jó döntéseket kell hozni! Ehhez az ok-okozati kapcsolatok kutatása és az önismeret lehet a segítségünkre.

Széchenyi Hitel című könyve a lényegét tekintve nem csupán gazdasági, jogi mű. A XXI. századi olvasónak nem a korabeli jogi és gazdasági vonatkozások a fontosak, hanem általánosságban Széchenyi logikája, az elvek, a módszerek, továbbá egy-egy probléma komplex megközelítési módja.

A Hitel ma is figyelemre méltó gondolatiságot közvetítő aktuális mű, lélekemelő olvasmány. Írásaival és szervező munkájával Széchenyi valósággal motorja volt Magyarországon a reformkori fejlődésnek. A Hitelt egyidejűen támadták és hozsannázták.

Hídbárca

Széchenyi politikai eszméit sikeres gyakorlati alkotásai tették hitelessé. Elérte például, hogy a Budát Pesttel összekötő híd megépítését törvénybe foglalják (1836. évi XXVI. tc.). Ezzel részt ütött az évszázados nemesi adómentességen, mert mindenkinek, aki átmegy a hídon, kötelező hídvámot fizetni.

Széchenyi István ifjúsága, munkássága, hatása

SZÉCHENYI JELLEMZÉSÉRE ÁLLJON ITT NÉGY VÉLEMÉNY, AMELYEK ÁLTAL SZEMÉLYISÉGÉT JOBBAN ÉRZÉKELHETJÜK.

• **Seilern Crescencia** a szerelme, a későbbi felesége veti a következő öt hibát Széchenyi szemére: „*Őn kissé hiú, kicsit sok a becsvágy önben, egy kevésbé arcátlan, egy kissé gúnyos és egy kissé hamis.*”

• **Kossuth Lajos** politikai ellenfele „*Hazáját mondhatatlanul szereti [...]. Ujjait a kornak ütőerére tette és megértette lüktetéseit. És ezért, egyenesen ezért tartom őt a legnagyobb magyarnak; mert nem ismerek senkit históriánkban, kiről elmondhatnók, hogy százados hatásra számított lépései sem korán, sem későn nem érkeztek. – Ki korán jó, izoláltan áll és az egyedül állónak lépteit maradandó hatás nem követheti. A ki későn jó, fényes nappal gyújt gyertyavilágot s még hálát adhatunk, ha működése csak haszontalan. – Gróf Széchenyit a kor szükségeinek hatalma alkalmas percben ragadta meg. Ő korának nyelvéné lett; ő a nemzet jobbjai gondolatának szavakat adott. És hatásának titka itt fekszik.*”

• **Illyés Gyula** író, költő: „*Legtartósabban Széchenyi rázott meg engem. [...] Széchenyi művéhez nyúlva mindannyiszor olyan ütést kapok, mintha valamiféle szendergésemben ébresztőóra érzékeny csengőgombját érintettem volna. Hol vagyok, mi is a dolgom, ahol vagyok? – Ez van riadtságom alján.*”

• **Zichy Antal** az életrajzírója így jellemzi: „*A beszélő Széchenyi igenis magával tudta ragadni hallgatóit. Vele sírtunk, vele neveltünk, ötletei villámként kápráztattak, kifejezései sajátos eredeti volta mindig meglepett, akár tősgyökeres magyarsága, akár németes vagy angolos idegenszerűsége által: de főleg közvetlensége és őszintesége bájolt el.*”

Seilern - Aspang Crescencia

Széchenyi a nemzeti fölemelkedést a Habsburg-birodalom keretében is elérhetőnek tartotta, viszont ezzel egyre jobban elszigetelődött a reformkor hazafias nemzedékétől. Titkárának 1848. március 17-én írja: *„Az én politikám biztos volt, de lassú. Kossuth egy kártyára tett mindent és legalább idáig annyit nyert a hazának, mint a mennyit az én politikám tán 20 év alatt sem bírhatott volna előállítani!”*. Az 1848. márciusi forradalom ügye mellé áll, a Batthyány-kormányban közmunka- és közlekedésügyi miniszter lett. Sok feladatot vett a vállára.

A trónfosztás után az uralkodóház és a magyarság között az ellentétek kiéleződtek. Széchenyi lelki egyensúlya megbomlott, a kialakult helyzetért önmagát vádolta, és elborult elmével a Bécs melletti dőblingi szanatóriumba vitték. Az önkényuralom alatt több évig élőhalott volt. 4-5 év után kísérletet tett arra, hogy magát a hajánál fogva kirántsa a „gödörből”. Maga elé tett egy ív üres lapot. Ráírta címként az ÖNISMERET szót és írni kezdett. Majd az önismeret átment társadalomismeretbe, az első 237 oldalt leválasztva, folytatta az írást. Naponta hosszas politológiai elemzéseket végez, nem kímélve a kormányon levő minisztereket és a császárnak a személyét sem. Lásd: a Nagy magyar satírát.

Hans Anton Gasser: Széchenyi
A leghitelesebb Széchenyi-
ábrázolás

1857-ben Bach Sándor Rückblick című névtelen röpiratában külföld előtt bizonygatta, hogy kormányzása áldásos volt Magyarországra. Széchenyi – ugyancsak névtelenül – válasz-röpirattal felelt Ein Blick auf den anonymen Rückblick (London, 1859.) címmel, amely esszenciája volt a Nagy magyar satírának. Leleplezte és nevetségessé tette az osztrák államminisztert. Az osztrák titkosrendőrség kereste a szerzőt, gyanút fogott és házkutatást rendelt el Széchenyi dőblingi „rezidenciáján”. Széchenyi válaszút elé került: Megszűnt számára a dőblingi menedék. Vagy valódi örültek házába viszik, vagy teljes vagyonelkobzás mellett felségsértésért elítélik.

Utolsó naplóbejegyzése: *„Nem tudom megmenteni magam.”*

A SZÉCHENYI-ÉLETMŰ MÉLTATÁSA

Gróf Széchenyi István hatalmas és páratlan életműve, nem csak a saját korában volt kiemelkedő, hanem manapság, az utókor számára is igen fontos értékeket hordozó forrás.

Cselekvő hazaszeretete minden magyar számára **példaértékű**. Nem véletlenül nevezték őt a leghívebb és a legnagyobb magyarnak. Széchenyi személyét általános tisztelet övezi, nem osztja meg a magyarságot. Akik találkoztak az életművével, akiket megérintettek Széchenyi gondolatai, azok szerencsésnek tartják magukat, és a saját területükön tevékenységüket áthatja Széchenyi szellemisége.

Gróf Széchenyi István életműve egyediségével, különlegességével és minőségével **a magyarság csúcsteljesítményei közé tartozik**, amelyet belföldön és külföldön egyaránt a magyarság eredményeként, kiemelt értékeként tartanak számon. Mindez hozzájárul az új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Levelezett öt nyelven Európa-szerte a művelt világgal; filozófiai, irodalmi, gazdasági, műszaki, elméleti és gyakorlati kérdéseket részletezve. **A kor jelentős gondolkodója** volt, de markáns gyakorlati eredményei miatt nem elsősorban utilitárius filozófusként tekintünk rá.

Önmagát magyarnak tartotta és egész életében **Magyarország felemelkedésén munkálkodott**, azért, hogy a tevékenysége nyomán a követő generációk „a vállára állva” messzebbre láthassanak.

RÖVIDEN A HITELRŐL

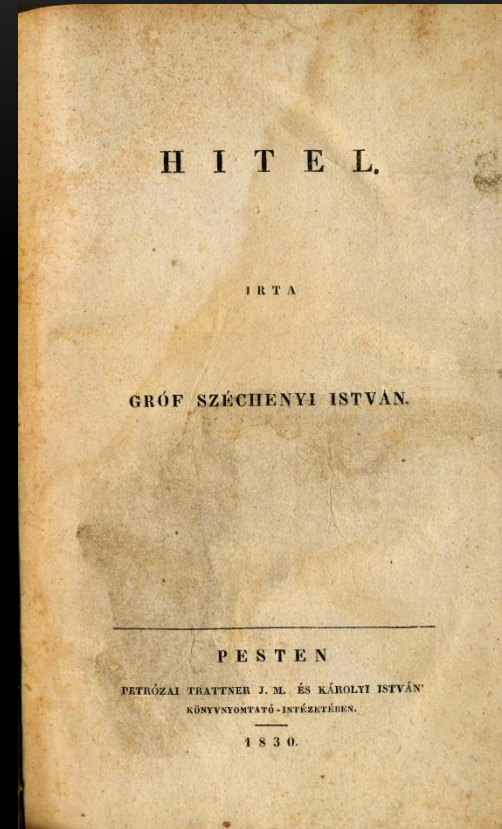
Mottó

„AZ ERŐS ELLENÁLL, A GYENGE KÉTSÉGBE ESIK”

A gazdálkodáshoz pénz, alkalmasint hitel szükséges. Két szereplő van: a *földbirtokos* és a *tőkepénzes*. Mindketten gyakran veszesei voltak a hitelezési gyakorlatnak. A birtokok leginkább évtizedes perek alatt álltak az ősiség törvénye miatt (ennek a törvénynek alapján a birtokok a famíliától nem voltak elidegeníthetőek, mert azok a nemesi családokhoz kihelyezve a Szent Korona tulajdonai voltak). A földbirtokos a felvett hitelt felélte, nem a gazdaság korszerűsítésébe fektette, és nem tudta az adósságát törleszteni. A tőkepénzes pedig sokat kockáztatott, – ezért 20, 50, 100%-os kamatot is felszámolt – mert a hitelezés esetén gyakran sem a kamatokat, sem a tőkét nem kapta meg.

Széchenyi István érezte, átlátta, megfogalmazta, leírta korának korlátait. A Hitel írásának kezdetén a legtöbb ember lehető legnagyobb fokú boldogságát szem előtt tartva (J. Bentham hatása) fejtette ki gondolatait, a *boldogság alapjairól* értekezett, amely jól tükrözte Széchenyi szándékait. Később, a téma kiteljesedésekor címnek a jellemzőbb Hitelt választotta, és a **hitel** szónak a kettős értelmét hangsúlyozta.

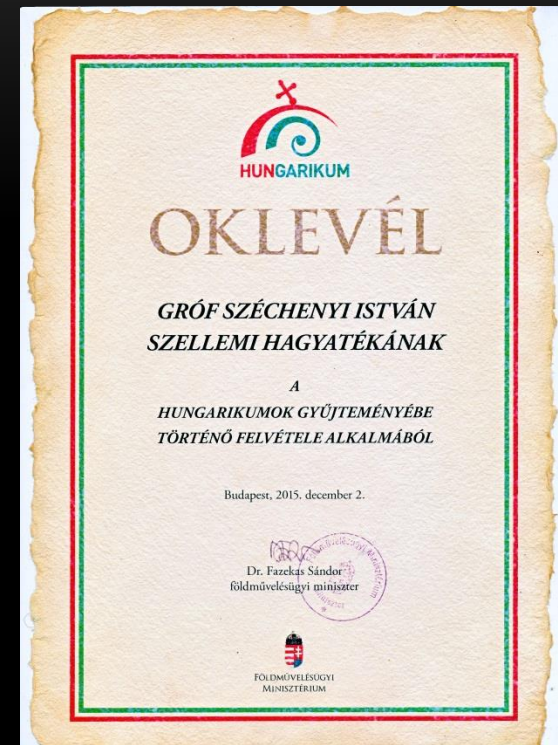
1830-ban megjelent a Hitel című könyv, a magyar politikai irodalom történetének legnagyobb hatású munkája. E kimagasló jelentőségű önismereti, társadalompolitikai és közgazdasági munkájában Széchenyi a magyar birtokosok hitelképtelenségének okaira mutatott rá, és az ősiség eltörlését, a tulajdonnal való szabad rendelkezést, a hitelezés reformálását javasolta. A könyvében a földbirtokos nemességhez fordult: értsék meg a kor szavát, álljanak a nemesi birtok kapitalizálódási mozgalmának élére – már csak saját vagyonosodásuk érdekében is. Széchenyi úgy vélte, hogy a reformok elkerülhetővé teszik a forradalmat. A földbirtokosok nem fogadták szívesen a Hitelben megfogalmazott kritikákat, annál lelkesebben olvasták a megyék haladásra fogékony köznemesei, a polgári értelmiség, az írók és az egyetemi ifjúság.

A HITEL A REFORMKOR PROGRAMADÓ MŰVE

Gróf Széchenyi István Hitel című könyve a magyar reformkor (1825–1848) programadó műve, meghatározó jelentőségűvé vált Magyarország modernizációs folyamatában. Nagy vihart kavart. A megjelenés évében három magyar és három német kiadása jelent meg. Széchenyi gondolatait a társadalom befogadta, és azok sok irodalmi alkotásban is visszaköszönnének. Javaslatainak jelentős részét a következő évtizedekben törvényekben rögzítik.

A későbbi korokban – mondhatni generációnként – újra és újra kiadták a Hitelt. A magyar közéletben, és politikában ma is a leggyakrabban idézett szerző. Gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka – benne kiemelten a Hitel – bekerült a Nemzeti Értéktárba, és hungarikum lett.

A HITEL KELETKEZÉSÉNEK TÖRTÉNETE

Három momentumot emelünk ki:

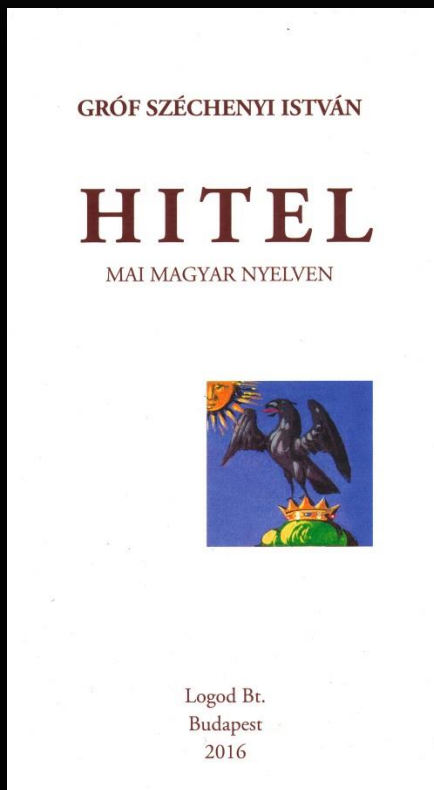
- 1825-ben erényszövetséget hozott létre Széchenyi, Wesselényi Miklós és Esterházy Mihály, melynek alapelve a tökéletesedés volt, célja: „*...hazánk fiaira, és azok gyermekeire és unokáira annyi szerencsét és áldást hozni, amennyit a mi tehetségünk végbe vihet.*”
- Imponálni akart plátói szerelmének „az ő angyalának” későbbi feleségének, a férjezett Seilern-Aspang Crescence-nek. Nem véletlen, hogy a Hitelt honunk szebb lelkű asszonyainak ajánlotta.
- 1828-ban egy bécsi bankház elutasította kölcsönigényét, ami Széchenyit az okok elemzésén keresztül mélyebb összefüggések feltárására sarkallta.

A Hitel 1830-ban robbant be a magyar közéletbe. A Hitel nyelvezete mára meglehetősen elavult, nehezen olvasható, nehezen érthető, különös tekintettel arra, hogy a kor gazdasági terminológiáit, problémáit – a szakembereken kívül – csak kevesen ismerik. Azok az alapok viszont, amelyekre Széchenyi a válságos helyzetből való kilábalást építi, ma is aktuálisak.

A Hitel Széchenyi legbonyolultabb nyelvezetű műve. A nyelvi akadályok miatt nem lehetett a gyermekeink, és unokáink kezébe adni „mint kötelező olvasmányt”.

A fentiek miatt a Széchenyi Alapítvány kezdeményezésére egy team a Hitelt mai magyar nyelvre átírta és lábjegyzetekkel látta el.

Az átírás folyamán a Hitel tartalma kicsit sem változott, és Széchenyi „ízei” is megmaradtak, ugyanakkor gördülékenyen olvasható lett, és így könnyen befogadhatóvá váltak Széchenyi gondolatai. Az átírás tette lehetővé a Hitel fordítását idegen nyelvekre.

A Hitel átírása mai magyar nyelvre

A HITEL AJÁNLÁSA MAGÁVAL RAGADÓ

„HONUNK SZEBB LELKŰ ASSZONYAINAK

Fogadjátok, hazám érdemes leányai, tiszteletem és szeretetem jeléül ezen kis munkám ajánlását! Vegyétek, bár férfiakhoz illendőbbnek mondják azt sokan, nyájas kegyességgel pártfogásotokba. A Hitelről szólok, s ami belőle fakad; a becsületről, az adott szó szentségéről, a cselekedetek egyenességéről. Így elöttetek sem lehet a tárgy idegenebb, mint elöttünk, mert annyi nemes és szép, ami az emberiséget felemeli, a ti nemetek műve.

Ti viszitek karjaitokon életbe a kisdéd növendéket, s jó polgárrá nevelitek. A ti nemes tekintetetekből szív a férfi lelkierőt s elszánt bátorságot. S ha léte alkonyodik a haza ügyében, ti fontok koszorút homloka körül. Ti vagytok a polgári erény s nemzetiség védangyalai, mely nélkülök – higgyétek – soha ki nem fejlődik; vagy nemsokára elhervad, mert ti vontok minden körül bájt s életet.

Ti emelitek egekbe a pórt s halhatatlanságra a halandót. Üdvözlet és hála Néktek!”

A HITEL TARTALMA

Széchenyi a helyzetelemzésében a földbirtokosok gazdálkodásával szemben éles kritikák megfogalmazását tervezte. Attól tartott, hogy e miatt a szükségszerű változtatásokra nem tudja arisztokrata társait megnyerni. Ezért széleskörű erkölcsi alapvetések – a boldogság alapjainak – kifejtésével előzi meg a helytelen gazdálkodás tüneteinek leírását. Mindezt azért, hogy a javaslatai magától értetődőek legyenek.

A kor problémáinak középpontjába – két vonatkozásban is – a hitelt állítja. Mindkét értelmezés roppant fontos, és a kettő összefüggését hangsúlyozza.

Szűkebb értelemben a **CREDIT** hiteljog, a **hitelező** (a tőkepénzes) és az **adós** (a földbirtokos) szükséges jogszabályi kapcsolatát tárgyalja.

A tágabb értelemben a hitel/hitelesség alatt a **HIT** a polgárok erkölcsi tartását a **HINNI EGYMÁSNAK** kategóriáját érti. A két értelmezés szorosan összefügg egymással.

*(Megjegyzendő, hogy a magyar nyelvben a **hitel** főnév a **hit** szóból képzett szóalak, míg más nyelvben ez az összefüggés magyarázatra szorul.)*

Kifejti, hogy

- a kereszténységre – a HIT-re – jellemző a határtalan bizalom, viszont
- a társadalom vonatkozásában a HITEL-re a bizalmatlanság az igazi alap.

- Szükséges feltétel **a tulajdonnal való szabad rendelkezés** alapvető szabadságjoga. A tulajdon lehet a hitelfelvételnek biztosítója. Erre a nemesi birtokok nem voltak alkalmasak.
- Széchenyi szorgalmazza **a váltókereskedelmi törvény** bevezetését is, ami a modern hitelgazdaságot megteremtené.

Leírja a jelenlegi helyzetet. Változtatásokat javasol és sorra elemezi a törvényi, a gazdasági valamint a politikai érveket és ellenvéleményeket.

(A mai szervezéselméleti fázisoknak is megfelelően jár el! Leírja, elemzi, értékeli a helyzetet, majd keresi a megoldást, javaslatokat fogalmaz meg.)

Reformálni akar – meg akarja változtatni osztályának szemléletét –, de érzékelhetően tart az elutasítástól, ezért sokoldalúan és meggyőzően érvel.

A HITEL SZERKEZETE, TARTALOMJEGYZÉKE

A Hítel koncentrikus szerkezetű; aránytalanul sok előkészítő és befejező fejezettel veszi körül a tárgyat.

ELŐKÉSZÍTÉS témakörében

- Ajánlás
- Tudnivaló
- Előszó
- Bevezetés
- Néhány, a tárgyat megelőző észrevétel

• **TÁRGYALÁS témakörében**

- A magyar birtokos szegényebb, mint birtokához képest lennie kellene
- A magyar nem bírja magát oly jól, mint körülményei engednék
- A magyar gazda ma nem viheti mezeit a lehető legmagasabb virágzásra
- Magyarországnak kereskedése nincs
- Mit kell tenni, s min kell kezdeni?

• **BEFEJEZÉS témakörében**

- Természetes befejezés
- Berekesztés
- Végszó

KIINDULÁSI ALAPOK

- „**Ismerd meg magad!** – és fejtsünk ki mindent, ami vele összeköttetésben áll, s úgy fogjuk tapasztalni, hogy mindennapi foglalatosságainkban annak hasznát venni egyszerűen elmulasztjuk. Az önismeret külön véve, minden egyéb körülállások ismerete nélkül, csak csorba hasznot hajtana.
- De a bölcsesség azt kívánja, hogy mindenki magát – azaz testi-lelki tulajdonságait, körülményeit, úm. nemzetiségét, vagyonát, hazáját, hazafiait; kapcsolatait, azaz szüleit, rokonait, gyermekeit; választottját, úm. szerelmét, barátját, ismerőseit oly tökéletesen ismerje, amint azt szellemi ereje csak engedi.
- A bölcsesség azt kívánja, hogy ezek kitanulása és kiismerése élete fő feladata s fő tudománya legyen; és végre minden helyzetében önmagát s kapcsolatait átlátván és tökéletesen kiismervén, ha szabad úgy mondanom, **saját esze szerint cselekedjen.**”

TOVÁBBI KIINDULÁSI ALAPOK

Részletezés nélkül:

- **Az egyesült munka erősebb!**
- **Egy nap se linea nélkül!** (Napirend! Mert csak összefogás és következetesség által győzhet a halandó mindenben.)
- **Halljuk a másrészt is!**
- **A rend mindennek lelke!**

A BÖLCS HAZAFI A HIBÁK GYÖKEREIT NYOMOZZA!

„Csak az az igazán bölcs hazafi, aki lehető kíván – jól tudván, hogy az ember gyenge léte miatt se felette boldog, se határtalanul boldogtalan nem lehet –, és középúton jár. Ő vidáman él, szomorú unalom nem öli óráit, s a közjóért fáradozván nem panaszkodik mindegyre hasztalan, hanem inkább megkeresi a hibákat, azoknak gyökereit nyomozza, kifejti, s rajtuk segít, ha lehet; ha nem lehet, nemesen tűri – gyáva panasz szájából nem hallatszik. A hibákat pedig inkább magában keresi, mint másokban, mert magával parancsolhat, másokkal nem. Ha senki se tenné kötelességét, teszi ő, úgy, mint az igazi hős: maga megáll, ha a többi futásnak is eredt.“

A LEGKISEBB DOLGOKBAN IS JÓ DÖNTÉSEKET KELL HOZNI!

„Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében!

[...] a vizsgálatok folyamatában, egyre mélyebben és mélyebben közelít a vizsgáló az alaphoz, melyen az egész épület nyugszik – ahogyan az a mag, mely oly nagy fa növést okozta, midőn az akadályokat elhárítja, a ködöt eloszlatja – úgy fogja a vizsgáló tapasztalni: hogy többnyire a nagy következményeknek legeslegelső oka csekélységnek látszó dolog.”

AZ OK-OKOZATI KAPCSOLATOK FELTÁRÁSA

„Hányan örvendenek csak egy rejtett szó kitalálásán! Hányan áll legkellemesebb s legfőbb foglalatossága *rejtvények és szójátékok* készítésében s megfejtésében, ami többnyire csak hiábavaló, haszontalan észcsiszolás és idővesztés.

Már vajon a kellemes időtöltésnek nem nagyobb szféráját leljük-e, ha pusztá szavak helyett inkább rejtett s nevezetes dolgok s okok kikeresésében és feltalálásában munkálkodunk?

Én legalább mulatságosabbnak tartom kinyomozni és megvilágítani azt – habár hasznáról egy szót sem említek –, hogy pl. Franciaország kereskedése – szép és igen szerencsés fekvése mellett – mégis miért oly csekély? Spanyolország miért szegényedett el minden kincse s aranya mellett is?

Miért gyarapodnak némely országok lakosai a mezei gazdasága által, bár földjük rossz? S miért szegényülnek el, vagy csak nehezen élhetnek mások, jóllehet honukban a föld jó?”

A JÓ HAZAFI EGYSZERSMIND JÓ GAZDA IS LEHET!

„Ami pedig a legszebb és egyben a legszerencsésebb, hogy a közjóra törekvés, önmagunkért és mieinkért való fáradozás egyformán kitelik tőlünk, s csak úgy tesz bennünket hasznos s egyszersmind boldog polgárokká, ha ezen kötelességeket egymás mellett gyakoroljuk is.

A jó hazafi egyszersmind jó gazda is lehet, s *kell is lennie*, mert csak a takarékos és jó rendű lehet általánosan hasznos, nem csak lármázó hazafi.

A közösségért munkálkodás ellenben lelkünket az önbecsülésnek azon édes csendjével tölti be, melynek végeztével saját dolgainknak vitele könnyűnek, minden egyéb foglalatosságok pedig mulatságnak látszanak.

Mily jó ízű: munka után pihenni! Ki nem érezte azt, hát még oly munka után, mely nemcsak a testet fárasztja, hanem egyszersmind a lelket is magasabbra is emeli!”

HÁT UGYAN: MI AZ ÉSZ?

„Az ember általában **munkássági körét** vagy, hogy érthetőbben mondjam, azon időt, mely valaminek kezdetétől fogva annak beéréséig tart, igen rövidre tűzi ki. Ezt világosabban nem tudom kifejtteni s kár, mert bizony igen fontos. Vizsgáljuk azért tovább. Vizsgáljuk azért tovább, és kérem az olvasót, figyeljen.”

„Ha pedig annak magyarázatába ereszkedünk: **mi az ész?** – soha tíz ember közt három annak értelmében meg nem egyez. „Mennyi esze van U.-nak, mivel annyi pénzt tudott szerezni.” „Csudálatos ész ezen H., tízezer verset tud könyv nélkül.” „Már hogy O.-nak van esze, arról nem kételkedni, milyen jó rendben van háza, s felesége és gyermekei mily szépek, de kellemesen él.” „Ez ám az ész, huszonnégy nyelvet tud”... Csak ezek után is: vajon mi az ész? Mert akikről szólunk, azok lelki tehetségei éppen nem egyenlők, sőt inkább igen különbözők; mert a jó memoristának tán nem lesz felesleg pénze; a gazdag pedig egy verset se tud könyv nélkül; a boldog férj egy-két nyelvet tán jócskán, egyen-kettőn pedig darabolva szól; a nyelvészt ellenben nincs ki szeresse, és ki élete útját virágokkal hintegesse.

Hát ugyan: mi az ész? Ítéletem szerint jobb értelmét az észnek nem adhatni – azoknak ti., kik érteni akarnak –, mint így: „**Ennek egy pár órára van esze, annak több napra, emennek öt, tíz, húsz esztendőre, amannak egész életre, s ennek századokra, öröklétre.**”

A TÖBBSÉG HASZNA, JÓLÉTE ÉS BOLDOGSÁGA A FŐ SZEMPONT!

„Józan ész sohasem áldoz pillanatnyi vagy igen kis időre terjedő haszonért [...]. Inkább ideig-óraig a rövid nyomást a várható hosszabb kellem miatt békével tűri.

A józan országvezetés – mert a nemzetek élete sokkal hosszabb, mint egyes személyeké – pedig még hosszabb időt tűz ki feladatainak, s minden feltételezést a lehetőségig kerül. Előtte inkább a többség haszna, jóléte és boldogsága az a fő szempont, melynek minden egyéb mellékes haszon, fény vagy szükség hátrébb kerül és hódol...”

SZÉCHENYI TANÁCSA

„Csinosítsuk értelmünket, terjesszük tapasztalásainkat, keressük fel a tudóst, társalkodjunk az elmetehetőssel, nagyobbítsuk könyvtárainkat, jutalmazzuk a tudományokban, művészetekben fáradozót, haladót – ülünk kocsira, szállunk hajóra, s nézzük a világot – s emeljük hazánkat dicsőbb nemzetek sorába!”

SZÉCHENYI VALLOMÁSA

„Munkám tartalmából ki-ki azt fogja látni: a szélsőségeket s túlzásokat gyűlölöm, és a békítés barátja vagyok; szeretném a számos felekezetet egyesíteni, s inkább a lehető jót akarom elérni középúton, mint a képzelt jót, melyet tán csak másvilágon lelünk fel, légvárakban.

Nem nézek én – megvallom – annyit hátra, mint sok hazámfia, hanem inkább előre; nincs annyi gondom tudni: valaha mik voltunk, de inkább átnézni: idővel mik lehetünk, s mik leszünk.

A múlt elesett hatalmunkból, a jövődönnek urai vagyunk. Ne bajlódjunk azért hiábavaló emlékezésekkel, de bírjuk inkább elszánt hazafiságunk s hű egyesülésünk által drága anyaföldünket szebb virradásra.

Sokan azt gondolják: Magyarország – volt; – én azt szeretem hinni: lesz!”

ÖSSZEFOGLALÓ

- A Hítel 1830-ban felrázta a magyar közéletet. A mű tartalma kettős **Hítel**/credit – **Hinni egymásnak**. Célja a boldogság alapjainak megteremtése, ezáltal a hitelezés törvényesítése.
- A Hítel a XXI. század emberéhez is szól. Nem csak közgazdasági mű – ahogyan általában gondolják –, hanem inkább arról szól, hogy hogyan lehetünk eredményesek. Tanulmányozásra a Hítelt azoknak ajánljuk, akik saját sorsukon javítani akarnak.

A kötet nyelvezete mára meglehetősen elavult, nehezen olvasható, nehezen értelmezhető. A Hítelt a nyelvi nehézségek miatt időszerű volt átírni mai magyar nyelvre.

- 2014-ben gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka hungarikum lett.

Célunk, hogy a következő nemzedékek számára megkönnyítsük a Hítel tartalmának megértését, és így lerövidítsük Széchenyi-gondolatainak kamatozódását. Továbbá fontos, hogy idegen nyelveken is megjelenhessen gróf Széchenyi István fő műve, a Hítel.

Hungarikum szobor

A HITEL IDEGENNYELVŰ KIADÁSA

- A Hitel megjelenésének évében 3 magyar és 3 német kiadás is megjelent. Széchenyi mondanivalóját a társadalom befogadta, és azok sok irodalmi alkotásban is visszaköszönnek. Széchenyi javaslatainak jelentős részét a következő évtizedekben törvényekben rögzítik.
- Az az érzés is vezérelte a Széchenyi Alapítványt, amikor célul tűzte ki a Hitel idegen nyelven való megjelentetését, hogy más nemzetek sokat tesznek azért, hogy nagyjaik ismertté váljanak szerte a világban. Nekünk is van, akivel büszkélkedhetünk; rajta mutassuk be Széchenyit!

Az idegennyelvű kiadással az a célunk, hogy a határon kívül élő magyar gyökerű családok másod-harmad generációs tagjai, – akik már nem tudnak választékos magyar nyelvű szöveget megérteni, de gyökereik után érdeklődnek – megismerhessék a legnagyobb magyar világán keresztül a magyar múltat. Számukra ez a kiadvány nélkülözhetetlen segítséget jelenthet.

Lényeges célunk továbbá, hogy a magyarságot és a kiemelt nemzeti értéket méltó módon bemutató kötet álljon a Magyarországot képviselő személyek, illetve Magyarország iránt érdeklődő külföldiek rendelkezésére. A Hitel című könyvön keresztül jobban megismerhető a legnagyobb magyar, a XIX. század nagy magyar gondolkodója, haszonelvű filozófusa, és alkotó személyisége, kinek gondolatai, módszerei a mai napig figyelemre méltóak, aktuálisak.

A HITEL idegen nyelvű kiadása, az angol kiadás

A HITEL ANGOL KIADÁSA

A Széchenyi Alapítvány gróf Széchenyi István 230-dik születési évfordulóján (2021. szeptember 21-én), az angol nyelvű Hitellel tiszteleg a legnagyobb magyar előtt.

Ez az első angol nyelvű Hitel, sőt, lehet mondani, hogy a világon az első hiteles idegennyelvű kiadás, mert az 1830-ban megjelent német nyelvű „kalóz” – egyben hibás tartalmú – kiadások fordítóit Széchenyi perrel fenyegette.

Nyáron a könyv elkészül.

A fő kérdés az, hogy hogyan találkozhat az angol nyelvű Hitel az angol nyelvterületeken az olvasókkal?

Keressük a kapcsolatot az angol nyelvterületeken élő honfitársainkkal, az ott működő szervezetekkel, sajtóorgánumokkal, és e fontos kérdésre várjuk a külföldi magyarok segítő közreműködését, javaslatait.

A HITEL idegen nyelvű kiadása, az angol kiadás

Az angol nyelvű Hitel – reményeink szerint – 2021-ben az angol nyelvterületeken is elérhető lesz.

Kérjük, segítsék az angol nyelvű Hitelt eljuttatni az érdeklődő olvasókhoz.

Ötleteket, javaslatokat, felajánlásokat kérjük, hogy küldjék el a buday.miklos@logod.hu email címre.

Felvetődött például a magyar intézetek megkeresésén túl, hogy angol nyelvterületeken keressünk nyomdát, könyvterjesztőt, illetve közvetítőket.

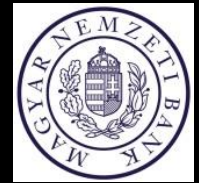
A projekt előrehaladásáról tájékozódhatnak http://www.szechenyiforum.hu/2/Hitel_atirasa_forditasa/581 oldalon.

A HITEL idegen nyelvű kiadása, az angol kiadás

A Széchenyi Alapítvány köszönettel tartozik azoknak a támogatóknak és közreműködőknek, akik lehetővé tették a Hitel angol nyelvre fordítását, közreadását és terjesztését.

TÁMOGATÓINK:

Magánszemélyek,
Magyar Könyvbarátok Hagyományőrző Könyvtár Toronto,
New York-i Széchenyi István Társaság,
Miniszterelnökség,
Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.,
Széchenyi Családegylet,
Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt.,
Magyar Tudományos Akadémia,
Magyar Nemzeti Bank

Borsos Miklós és Buday Miklós közös alkotása

A SZÉCHENYI ALAPÍTVÁNY JELMONDATA:

„Magyarország pillanatai drágák!”

Gróf Széchenyi István remekművét
– a gazdag gondolatiságot és az irodalmi értéket is képviselő kötetet –
szeretettel ajánlja olvasásra a szerkesztő.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET

Buday Miklós
elnök

Széchenyi Alapítvány
+36 30 9502 147
szechenyialap@logod.hu
www.szechenyiforum.hu/